

Forns d'obra de can Trullàs

Talamanca

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Pista forestal Mura-Talamanca, camí de can Trullàs, 08279 Talamanca
Emplaçament Carretera Mura-Talamanca el primer camí a l'esquerra. Seguim 1km, passem el mas, a uns 400m esquerra

Coordenades:

Latitud: 41.71565
Longitud: 1.96235
UTM Est (X): 413682
UTM Nord (Y): 4618726

Classificació

Número de fitxa 08277-55
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 012A00003

Fitxes associades:

[Mas can Trullàs](#)

Autoria de la fitxa Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa: dc., 05/09/2007 - 02:00

Descripció

Teuleria formada per dos forns d'obra, un en molt bon estat de conservació -sembla que fou reconstruït aprofitant l'obra antiga i seguint les característiques primitives- i l'altre enderrocat. El primer forn presenta la planta quadrangular (450 cm x 450 cm). Està excavat al terreny natural, de composició argilosa, al capdamunt d'un turó aprofitant el vessant de la muntanya. El parament exterior, en el seu costat septentrional, és fet de carreus de pedra lligats majoritàriament amb fang, si bé s'observa algun pedaç d'argamassa a la part superior. També algun tros de teula fent de falca. Per damunt del forat excavat (cambres de cocció i combustió), i a tot el seu perímetre, s'alcen filades de carreus de pedra i maons donant al forn una presència majestuosa. Aquestes filades estan, exteriorment, cobertes de terra per tal d'aïllar el forn de l'exterior i no perdre calor pels costats. Pel que fa al parament interior del forn hi veiem tan la crosta resultat de la cocció de l'argila de les parets com també algun tros de rajola o carreu de pedra que reforça, en algun punt, el parament. L'alçada interior del forn és de 500 cm. El forn disposa de dos espais, un inferior, amb les cambres de combustió o fogaines, i un superior, amb la cambra de cocció. Trobem dues fogaines, en molt bon estat de conservació, l'accés a les quals es fa per una entrada que presenta doble arc rebaixat mitjançant carreus disposats en plec de llibre. Un cop a dins, trobem les dues entrades, també amb forma de plec de llibre, a les cambres de combustió (100 cm d'alt, per 100 cm d'ample i 220 cm de llarg). Estan separades per un mur de pedra i es troben uns 50 cm per sota del nivell de circulació exterior. Per damunt de la cambra del foc hi trobem la cambra de cocció, un espai obert on es col·locaven les peces d'argila un cop ja havien estat modelades pel forner. L'estat de conservació d'aquest espai és bo, si bé en el seu interior hi ha crescut un pi. S'hi accedia per una entrada oberta en una de les parets laterals del forn i que, encara avui, es conserva perfectament. Aquest accés era necessari per a poder entrar a la cambra alhora de col·locar les peces, netejar i/o consolidar el forn en cas de reparació d'aquest. Les dues parts del forn quedarien separades per la graella, una superfície plana generalment suportada per volta o per una successió d'arcs. L'escalfor generada per la combustió a la fogaina passava a la cambra de cocció i al material disposat per ser cuit per les xemeneies, les obertures practicades a la graella. Aquests detalls però, són inapreciables. L'alçada exterior del forn, en el seu costat septentrional, és d'uns 430 cm, mentre que per el costat meridional està a nivell de circulació, doncs el forn està construït, com hem dit, aprofitant el pendent de la muntanya. Hi ha crescut força vegetació als voltants, podent arribar a malmetre l'estructura del forn. Pel que fa al segon forn també presenta la planta quadrangular, però aquesta es conserva sols a trossos. Estaria orientat a llevant, i sembla que les mesures serien semblants a les de l'altre forn. Els carreus de l'estructura han caigut i es troben escampats tan a l'interior com als costats, fet per el que no es pot veure la fogaina. L'estat d'aquest forn és totalment ruïnós.

Observacions:

El forn d'obra de can Trullàs està situat dins dels límits del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, fet per el que està fitxat a l'inventari de Patrimoni del Parc.

Història

Els forns utilitzats per a la fabricació i obtenció de calç, guix i materials de construcció (obra constructiva) derivats de la transformació de l'argila, estan molt vinculats als processos i tècniques constructius desenvolupats al llarg de la història. Cal remuntar-se a èpoques antigues per cercar els primers exemples coneguts i ben documentats d'aquest tipus d'estructures de combustió, anomenats genèricament forns. En el cas de la calç, ja se'n coneix l'aplicació per a la construcció des del segle III aC, per bé que fou en època romana quan s'emprà amb més profusió i quan adquirí un paper cabdal com a lligam de materials. Els forns d'obra també esdevenen cabdals en la construcció romana, en la qual les peces produïdes en aquests forns, maons, teules, o altres materials similars derivats de l'argila cuita, es lligaven amb morters de calç. La tècnica romana de producció de materials de construcció es mantingué plenament vigent al llarg de molts segles, i de fet els principis bàsics de funcionament d'aquests tipus de forns romangueren pràcticament

iguals fins a època contemporània, moment en el qual podem parlar de veritables innovacions, tant pel que fa als materials d'obra, amb la introducció de nous tipus de forns i bòbiles, de major eficiència productiva, com pel que fa a la calç, progressivament substituïda per nous tipus de ciment i formigó. L'estudi arqueològic d'aquestes estructures de combustió ha d'anar vinculada a la mateixa dinàmica de la seva producció i al seu entorn immediat, puix que la majoria de forns s'ubicaven tot seguint uns objectius molt determinats, i calia triar molt bé el lloc on s'havia de construir el forn: facilitat de proveir-se de les primeres matèries, disposició d'un punt d'aigua, transport fàcil del producte resultant... No es tracta mai d'estructures aïllades, sinó que formen part d'un sistema productiu més ampli i elaborat, ja sigui producció d'obra, calç o guix. Cal dir que el seu estudi des d'un punt de vista arqueològic és força nou. Els darrers anys s'ha incrementat la documentació de forns d'època moderna i contemporània, fet per el que han anat adquirint progressivament un caràcter de ple jaciment arqueològic, ben diferent del que succeïa anys enrera. La documentació d'aquests forns ens aporta una informació molt interessant sobre el món agrícola i preindustrial entre els segles XVII-XIX, i també en ple segle XX, ja que el treball en aquests forns era bàsic per a la construcció de cases i habitatges. Val a dir que en la major part de les masies i cases senyorials del segle XIX i inicis del XX, en una època determinada a Catalunya de la industrialització, hi trobem peces d'obra fabricades en aquests forns que s'utilitzaren, lligades amb calç, per a la construcció. No sols hi observem maons quadrangulars o teules tipus àrab, sinó peces més elaborades, com maons quadrats o rodons, utilitzats per a la construcció de pilars, o bé peces específiques per a la construcció de voltes i cobertes. Anys enrera, el funcionament d'aquests forns generava tot un procés productiu que donava feina a molta gent, des dels que anaven a buscar feixos de llenya i els arbres al bosc amb els muls, fins als que anaven a buscar l'argila o els que carregaven el forn a l'hora de coure o també els mateixos forners, que tenien al seu càrrec el bon funcionament de tot el procés. Des d'un punt de vista arqueològic cal dir que un dels aspectes del qual hi ha més mancança en el moment d'excavar un d'aquests forns i fer-ne la interpretació cronològica. També és difícil escatar la seva cronologia inicial a partir de la documentació escrita, ja que solen ser edificacions de poca importància que no deixen cap referència escrita. En tot cas, podem intuir la data aproximada de construcció del forn per la casa o cases a les quals proveïen de material constructiu. CABALLÉ, OLIVARES (2003: 486)

Bibliografia

CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

